

PLAN D'INSTRUCZIUN DA

Religiun

SCOLA PRIMARA E STGALIM SUPERIUR

SCOLA POPULARA CHANTUN GRISCHUN

Impressum

Ediziun da licenza dal plan d'instrucziun da Son Gagl
© Chasa editura per meds d'instrucziun da Son Gagl

Chasa editura per meds d'instrucziun dal Grischun
Baselgia Evang.-ref. dal Grischun
Baselgia catolica dal Grischun
concepziun grafica: Comart-Caluori, Maiavilla
stampa: Südostschweiz Print AG, Panaduz
plan d'instrucziun da religiun, 2003, numer da pustaziun RG.3520

Prefaziun

Dal punct da vista da las baselgias è in plan d'instrucziun cuminaivel per l'instrucziun religiua ina necessitad da nos temp per palesar lur interess public per la scolaziun religiusa, l'integraziun e l'annunziaziun da la cretta da maniera vardaivla e responsabla. L'invit a quel intent prendan las baselgias tranter auter or da la lescha per las scolas publicas dal chantun Grischun. Quai autorisescha ed oblighescha a medem temp.

Cun il plan d'instrucziun religiusa preschentan las cumissiuns responsablas da la Baselia evangelic-refurmada e da la Baselia catolica grischuna in mussavia cuminaivel per l'instrucziun religiusa en las scolas publicas.

Nus engraziain cordialmain a las cumissiuns per l'ovra elavurada cun gronda cumpetenzza ed enconuschientscha da la materia; e nus preschentan cun quai il plan d'instrucziun a tuts catechets ed a tuttas catechetas per lur lavur en las scolas publicas.

Expressivamain beneventain nus la survista dals cuntegns (pagina 48-51) sco ina survista nizzaivla da tuot la materia.

Perquai che quest plan d'instrucziun è fitg vast e cuntegna ina gronda quantitad da materias che nu po strusch vegnir exauri, dat quel ina libertad d'agir tant concernent ils cuntegns da temas confessiunals impegnativs sco era concernent il metter accents persunals en il rom da la spierta.

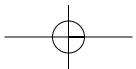
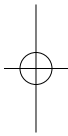
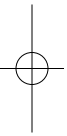
Spezialmain porscha il plan d'instrucziun tenor las directivas da las duas baselgias ina basa solida per la dimensiun ecumenic-cooperativa da l'instrucziun religiusa. Uschia presta quel ina contribuziun impurtanta a favur dal dialog ecumenic da las confessiuns ed è a medem temp ina expressiun da la pasch religiusa che è davantà per uschè dir in segn caracteristic da nos Chantun.

Nus sperain, che il plan d'instrucziun vegnia acceptà bain da tut las persunas che instrueschan religiun e che i vegnia scuvert co che po vegnir accumulada la lezia d'organisar e estructurar l'instrucziun.

Ordinariat episcopal
dr. Vitus Huonder
vicari general da la diocesa da Cuira

Sinoda evangelica retica
rav. Luzi Battaglia
decan da la sinoda

Cuira, october 2002

1. Ideas directivas

5

Introducziun	5
Religiun e scola	7
Ideas directivas pedagogicas	9
Ideas directivas didacticas	11
Impurtanza dal rom religiun	12

2. Indicaziuns

13

Indicaziuns davart il rom religiun	13
Davart l'organisaziun	14
Collavuraziun	15
Indicaziuns davart il plan d'instrucziun	16

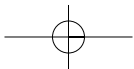
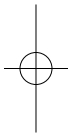
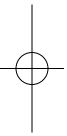
3. Finamira directiva

17

4. Plan d'instrucziun religiosa

18

Finamiras approximativas, cuntegns, Connexs segund temas e stgalims	18
Survista dals cuntegns	48
Documents ed agids	52

1. Ideas directivas

Introducziun

Cun l'instrucziun religiusa contribueschan las baselgias a l'incumbensa da scolaziun ed educaziun da la scola. Il nov plan d'instrucziun religiusa per las scolas publicas dal chantun Grischun sa basa per gronda part sil plan d'instrucziun religiusa da San Gagl. Quel es vegnì elavurà en connex cun la revisiun totala dal plan d'instrucziun scolastica generala considerond las pli novas enconuschientschas pedagogicas religiusas ed en stretga collavuraziun cun la revisiun totala dal plan d'instrucziun scolastic general, e lura vegnì deliberà da las duas baselgias l'onn 1996.

Or da la prefaziun dal plan d'instrucziun dal chantun San Gagl

«La scola è ina instituziun da nossa societad. Per ils uffants e giuvenils è quella ina part pregnant da lur vita da mintgadi. Qua fan els experientschas da vita multifarias. La scola è in lieu, nua che l'uffanza e la giuventetgna vegn vivida, nua che la cuminanza vegn furmada ed il plaschair da viver cultivà. Quai èn premissas per il plaschair d'emprender e per la prontezza a la prestaziun. La pli importanta lezia da scola èsi da porscher cun cleras miras e cumpetenzas da maniera organisada, enconuschientschas, talents, abilitads e tenutas a la generaziun giuvna. Mintga midament da la societad è in nova sfida per la scolaziun.

La scola sa referescha a situaziuns temporalas da la vita tant davart il cuntegn sco era organisatoricamain; ella s'orientescha a la tradiziun cun sias valurs culturalas e sviluppa or da quests dus facturs perspectives per l'avegnir. Las ideas directivas vulan esser in rom per la scola e mussar structuradas pedagogicas, didacticas ed organisatoricas.

Il nov plan d'instrucziun è la basa per l'instrucziun da religiun en las scolas publicas dal chantun Grischun. La gronda part da las finamiras, che las baselgias vulan cuntanscher en l'instrucziun da religiun, è la medemna; perquai è il plan d'instrucziun preschent vegnì elavurà d'ina cumissiun cun commembers da tutt as duas baselgias.

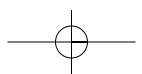
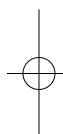
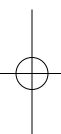
La multifariadad structurala da l'instrucziun è segirada era cun il nov plan d'instrucziun; Uschia èn pussaivlas differentas furmas d'instrucziun confessiualmain cooperativas resp. ecumenicas sco era ina instrucziun confessiunala. Ils cuntegns specificamain confessiunals mantegnan lur plazza; quels vegnan menziunads expressamain.

La cumissiun per l'instrucziun da religiun da la Baselia catolica dal GR e quella da la Baselia evangelic-refurmada dal GR speran, che il plan d'instrucziun preschent possa esser per tut las persunas che intrueschan religiun in bun manual per lur lavur cun uffants e giuvenils. Las cumissions giavischa a tut las persunas che intrueschan religiun ina fritgavla collavuraziun in tranter l'auter e cun la magistraglia da la scola.

Cuira, l'october 2002

Martina Vincenz
presidenta da la cumissiun d'instrucziun
da religiun da la Baselia catolica
dal Grischun

Rolf Frei
president da la cumissiun d'instrucziun
da la Baselia evangelic-refurmada
dal Grischun

1. Ideas directivas

La rolla da l'instrucziun da religiun en l'incumbensa d'educaziun e scolaziun da la scola e da la baselgia

Furmaziun religiosa	L'instrucziun da religiun intermediessa in furmaziun da basa religiosa, v.d. cristiana (valurs confessionalas ed ecumenicas) e s'occupa surtut era da temas dal svilup da la personalitad, da l'educaziun da valurs e da l'etica. Ina relaziun responsabla cun il uman, la natira (creaziun) e la tecnica, sco era il svilup da cumpetenzas socialas e l'emprender ad esser tolerant e d'agir solidaricamain visavi ad autras culturas e religiuns, quai tut è era in finamira impurtanta da l'instrucziun da religiun.
Basa legala	La lescha da la scola populara dal chantun Grischun circumscriba l'incumbensa d'educaziun e furmaziun suandantamain: <i>Art. 1.</i> La scola populara sustegna ils geniturs tar l'educaziun da lur uffants. Ella sa stenta – resguardond las particularitads liguisticas culturalas istoricamain creschidas da la cuminanza – da procurar, che ils uffants possian sa sviluppar a creschids sans da corp ed olma. Ella promova ensemen cun ils geniturs la capacitad da giuditgar, las forzas creativas ed il savair dals uffants e sa stenta da svegliar l'enclitga per il conuman e per l'ambient e d'educar tenor principis cristians a commembers da la societad independents e cun sen da responsabladad.
Sustegn dals geniturs	<ul style="list-style-type: none"> • En emprima lingia responsabels per l'educaziun dals uffants èn ils geniturs. La scola surpiglia ina tala responsabladad en connex cun la furmaziun; la scola sustegna ils geniturs en l'educaziun en il suandant sen:
Orientaziun a normas	<ul style="list-style-type: none"> • La scola sa basa sin valurs cristianumanisticas tradiziunalas e gida a las scolaras ed als scolar a stgaffir in sistem persunal da valurs. • La scola sveglia e promova l'incletga per in giustia sociala, per democrazia e per il mantegniment dad in ambient natiral. • La scola promova l'egualitad tranter um e dunna e sa drizza cunter mintga furma da discriminaziun uschenavant che quai è pussaivel. • La scola tgira ina educaziun interculturala e promova la toleranza vicendaivla areguard las manieras da viver, areguard religiuns e culturas en convivenza cun auters umans.
Magistraglia	Impurtant per accumplir l'incumbensa d'educar e furmar è la personalitad da la persuna che instruescha. Las aspectativas multifarias dals geniturs, dals uffants e giuvenils e da la societad visavi a la scola sco era las pretensiuns dal plan d'instrucziun significhan per la magistraglia ina incumbensa pretensiusa. Tar l'instrucziun da religiun è quai collià cun ina occupaziun intensiva da la tradiziun cristiana sco cun ina acceptanza da las valurs fundamentalas dal cristianissem.

Collavuraziun

L'instrucziun da religiun fa part a l'incumbensa d'educar e furmar cumplessiva da la scola e da la baselgia. Cun quai vegn intunà, che temas cuminaivels pon vegnir tractads sut divers aspects en differents roms. Il lavurar interdisciplinar sporscha novas pussaivladads a l'instrucziun da religiun. Quella po tut en tut vegnir integrada meglier en scola ed uschia era resguardar meglier sia part a l'incumbensa d'educaziun e furmaziun (furmaziun religiusa, etica ed educaziun da valurs).

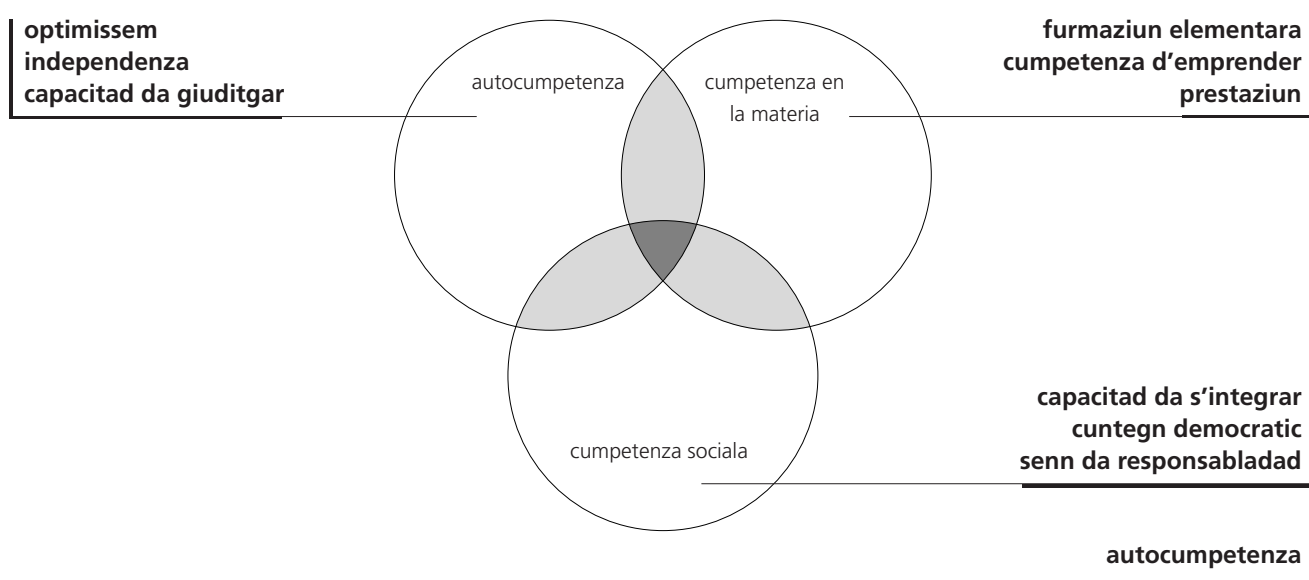
Per pudair accumplir l'incumbensa da la scola èn las persunas che instrueschan dependentas dal sustegn vicendaivel sco er dal sustegn dals geniturs, dals cussegls da scola e surtut era da la cuminanza ecclesiastica.

1. Ideas directivas

Ideas directivas pedagogicas

La directivas pedagogicas da plan d'instrucziun da San Gagl sa referesch a tut il champ specific uman ed a l'ambient.

Educaziun e formaziun accumpognan ils adolescents en lur realitad da viver ed als gidan a formar activamain il preschent ed l'avegnir. La scola sporscha la savida e l'abilitad, sviluppa cum-petenzas, che servan da maniera cumplexsiva a sviluppar la personalitad. En quel connex dat quai trais cum-petenzas che van ina en l'otra.

Optimissem

La scola rinforza la conscienza da sazez da las scolaras e dals scolars. Ella promova l'enconu-schientscha e la confidenza da sazez. Ella encuraschescha da tscherchar in senn en la vita e da drizar la vita segund quel. Ella rinforza il plaschair per la sfida e gida ad acceptar ed a cumportar grevezzas. Ella mussa pussaivladads da superar problems.

Independenza

La scola educhescha las scolaras ed ils scolars ad umans cun in agen pensar, sentir ed agir. Questa independenza presuma in confidenza en sazez, che sa furma en ina atmosfera da bainvulientscha e da segirezza.

Capaciad da giuditgar

La scola animescha las scolaras ed ils scolars dad adina puspe d'examinar atgnas tenutas e posiziuns sco era estras, da scuntrar avertamain e criticamain differentas manieras da pensar e da svilups.

Cumpetenzza sociala

- Capacitad da s'integrar** La scola educhescha umans che èn buns da furmar relaziuns stabilas. Ella sa manifesta sco cuminanza e promova la capacitad da sustegnair e d'acceptar in a l'auter e da crititgar constructivamain.
- Cuntegn democratic** La scola educhescha umans che s'engaschan, da maniera che las incumbensas dal stadi e da la societad vegnian schliadas cun meds democratics. Premissas impurtantas latiers èn la capacitad da dialog e da contact.
- Senn da responsabladad** La scola promova tar las scolaras ed ils scolars la prontezza da surpigliar responsabladad per la cuminanza, per sasez e per l'ambient.

Cumpetenzza en la materia

- Furmaziun elementara** La scola promova il savair elementar, las capacitads ed abilitads. Las scolaras ed il scolars vegnan rendids capavels da furmar lur ambient da viver che i fa senn, en la confruntaziun cun sasez, cun la famiglia, la societad e l'ambient.
- Cumpetenzza d'emprender** La scola promova la cumpetenzza d'emprender da las scolaras e dals scolars cun gidar ad experimentar l'agen emprender sco ensatge che fa senn ed a scuvrir e duvrar differentas vias per emprender.
- Prestaziun** La scola promova la prontezza da prestaziun da las scolaras e dals scolars tenor lur talents. Ella rinforza l'experientscha, che prestaziuns en ils divers champs (intellectuals, creativs, musicals, manuals, corporals) han ina valur. Ella pussibilitescha experientschas da prestaziun positivas, ma gida era a viver raschunaivlamain cun atgnas deblezzas.

1. Ideas directivas

Ideas directivas didacticas

La directivas pedagogicas dal plan d'instrucziun da San Gagl sa referesch a tut il champ specific uman ed a quel da l'ambient.

Atmosfera d'emprender	La stima, il resguard, la prontadad da gidar e la soluziun da conflicts nunviolenta èn la basa da l'atmosfera d'emprender. Magistras e magisters creesch in clima d'emprender senza tensiuns cumunablamain cun lur scholaras e scolars. Vicendaivlamain badan tuts, che i vegnan stimads ed apprezziads, era cur che i dat difficultads.
Finamira	La finamira è la basa per la tscherna da la materia e per la metoda. Ella dat spazi a chos/situaziuns nunspetgadas ed a la spontanadad. Ella integrescha il stadi da svilup da las scholaras e dals scolars e resguarda lur interess. En blocs d'instrucziun ed en furmas d'emprender adattadas determinesch las scholaras ed ils scolars sez lur finamiras.
Individualisaziun	Las scholaras ed ils scolars vegnan promovids tenor lur talents, lur preferenzas e lur pussaivladads da prestaziun. Cun ina differenziaziun da l'instrucziun en singuls roms e cun furmas da lavurar individualisadas prova la scola da satisfar a tut las scholaras ed e tuot ils scolars.
Emprender social	L'individualisaziun da l'instrucziun ed il princip da l'emprender social sa completeschan in a l'auter. Las scholaras ed ils scolars emprendan ad ir eturn in cun l'auter cun confidenza, a cooperar cun senn da responsabladad e da furmar in cuminanza.
Pensar combinatoric	Las magistras ed ils magisters resguardan ils divers access a l'emprender. Els concepeschan l'instrucziun uschia che las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher cuntegns cun experimentar, pensar e metter quels en lur connexs. Quai vegn ad esser pussaivel surtut en l'instrucziun tematica.
Emprender exemplaric	La gronda quantidad da cuntegns d'instrucziun pussaivels pretenda ina restricziun a temas exemplarics. La tscherna da la materia vegn fixada da la finamira da l'instrucziun, ma integrescha era ils interess da las scholaras e dals scolars e lur stadi da svilup.
Emprender ad emprender	Las scholaras ed ils scolars han la pussaivladad da sa participar a la planisaziun da l'instrucziun areguard il cuntegn e la maniera da lavurar. Els reflectesch lur process d'emprender per vegnir ad infurmaziuns sur da lur agen emprender e vegnan sutegnids en quel process da lur magistras o magisters.
Instruir ed emprender	En l'instrucziun vegnan applitgads bleras furmas d'instruir e d'emprender. Questas van da l'instrucziun guidada fin tar quella averta. Ellas cumpiglian l'emprender e l'exercitar sistematic d'abilitads e tecnicas da lavur sco era l'emprender a scuvrir. Finamira è l'emprender autoguidà ed autoresponsabel.
Cussegliaziun-giudicament	Instruider ed emprendider sa mettan finamiras, suenter las qualas il process d'emprender s'orientescha e vi da las qualas il success d'emprender vegn mesirà. Las magistras ed ils magisters observan, cusseglian e valiteschan. La valitaziun tras terzas personas vegn cumplettada da l'atgna valitaziun. Las scholaras ed ils scolars vegnan integrads commensuradamin en il proceder da giudicar.

Il senn dal rom da religiun

Dimensiun religiosa	En il rom religiun scuvieran las scholaras ed ils scolars nosa brama d'organisar la vita cumples-sivamain, da viver ensemen da maniera degna e per in avegnir che fa plaschair. Els badan uschia la dimensiun religiosa e s'occupan da quella.
Senn e motiv	L'instrucziun da religiun gida a scuvrir las profunditads da la vita en las experienschas da mintga di. Ella mussa vias per il senn ed il motiv da la vita ed avra tegn ed orientaziun per la vita da mintga di ed per situaziuns da cunfin.
Maletgs da l'uman, dal mund e da Dieu	L'instrucziun da religiun preschenta ils maletgs/purtrets da l'uman, dal mund e da Dieu e s'oc-cupa das sias influenzas en nossas valurs, en la societad ed en nosa relaziun cun la creaziun.
La nova cristiana	L'istorgia da las religiuns da l'umanitad e la pluralitad da nosa societad ans provocheschan dad adina puspe reflectar la nova cristiana e da realisar quella en la vita da mintga di.
La tradiziun cristianumanistica	En l'instrucziun da religiun scuntran las scholaras ed ils scolars las tradiziuns cristianumanisti-cas. Els emprendan uschia ad enconuscher sia contribuziun a nosa cultura e sia valur per nosa vita.
Vita ecclesiastica	En il rom da religiun scuntran las scholaras ed ils scolars era cuntegns ecclesiastic-confessiunals. L'atgna cuminanza da cardientscha/cretta vegn scuvrida, vivida e gidada a crear. Uschia pre-sta l'instrucziun da religiun era ina contribuziun a l'introducziun en la vita da la baselgia.
Furmaziun da la vita en avertezza ecumenica	En colliaziun cun las baselgias, cun lur ideas da cardientscha/cretta e da valurs sco era cun ina avertezza ecumenica ed interculturala provan ils instruiders ensemen cun ils uffants e giuve-nils da rivar ad in furmaziun da la vita conscienta a la responsabladad visavi sasez, ils conu-mans, l'ambient e Dieu.
Autras religiuns	En il rom da religiun vegnan era porschidas enconuschientschas elementaras da las religiuns mundialas e promovida l'occupaziun cun quellas.

2. Indicaziuns

Indicaziuns davart il rom da religiun

Instrucziun da religiun scolastica e libertà da cretta

Art. 4 quater da la lescha da scola declera l'instrucziun da religiun sco obligatoria. Cun in rinviamment a la libertà da cretta e da conscienza garantida en la constituziun federala è pussai-va ina retratga tras il geniturs

L'instrucziun da religiun è ina part da la scola – en responsabladad da las baselgias

Segund la lescha da scola vegn la scola manada tenor las normas cristianas (art. 1.) L'instrucziun da religiun è ina contribuziun a l'incumbensa d'instruir e d'educar da la scola; la responsabladad dentant è surdada a las duas baselgias chantunalas:

Princip cumplessiv

Il plan d'instrucziun per religiun è integrà en il champ „uman ed ambient“; perquai è i neces-sari da vesair e d'interpretar quel en in senn cumplessiv. – Princip distinctiv dal plan d'instrucziun preschent è la scolaziun e l'educaziun cumplessiva e perquai surtut l'emprender interdisciplinar cun la finamira da cuntanscher ina autocumpetenza, in cumpetenza sociala ed ina cumpetenza en la materia.

Plan d'instrucziun elavurà ecumenicamain

Il plan d'instrucziun per las scolas publicas preschent è il resultat d'ina collavuraziun ecumeni-ca; el è vegnì edì da la Baselgia catolica chantunala e da la Baselgia evangelic reformada chan-tunala. En il center stattan las ideas fundamentalas cristianas che duain vegnir intermediadas entaifer/infra la finamira da l'educaziun e da la scolaziun en las scolas publicas. Il plan d'instrucziun dat dentant era spazi a giavischs specificamain confessiunalas.

Instrucziun confessiunala ed ecumena

L'instrucziun da religiun po vegnir realisada da maniera confessiunala, ecumenica ubain con-fessiunala cun fanestras ecumenicas resp. ecumenica cun fanestras confessiunalas

Davart l'organisaziun

La scola metta a disposiziun las localitads ed il temp en il urari

La scola metta a disposiziun gratuitamain las localitads ed integrescha las lecziuns previsas en ses urari (art. 4 *quater* da la lescha da scola sco era art. 16, 16bis e 19 da l'ordinaziun executiva da la lescha da scola

Dotaziun da lecziuns

La dotaziun da lecziuns duai esser conforma a l'urari valaivel per las classas dal stgalim primar e superiur. Sche l'instrucziun da religiun vegn dada en autras furmas d'instruir (en blocs; blocs da suentermezdis; projects etc.), duain quellas esser equivalentas a la dotaziun da lecziuns. En cas motivads en regulaziuns excepziunalas pussaivlas en cunvegrientscha cun il Cussegl da baselgia evangelic, resp. cun l'ordinariat episcopal.

Responsabladad

Responsablas per la realisaziun dal plan d'instrucziun e per l'organisaziun e surveglianza da l'instrucziun da religiun èn las instanzas ecclesiasticas localas. Per l'instrucziun da religiun catolica tenor il dretg ecclesiastic è il plevon responsabel resp. ina persuna ubain ina instanza destinada per quai (p. ex. ina cumissiun catecheta); per l'instrucziun reformada è la supranza da la plaiv (il consistori) responsabla.

Las instanzas localas responsablas per l'instrucziun da religiun decidan comunablamain, sche ed en qualas classas che l'instrucziun da religiun duai esser confessiunala u ecumenica. Cun quai vegn accentuà, che nagina plaiv/corporaziun u pravenda po sforzar tras l'instrucziun ecumenica. Era ils cussegls da scola n'han betg quella cumpetenzza.

Avertenza interreligiusa

Il rom da religiun è per princip era avert per uffants e giuvenils che nun appartegnan ad ina da las duas baselgias. La frequentaziun sto vegnir concedida dals geniturs e convegnida cun ils instruiders sco era cun las instanzas cumpetentas da la plaiv/corporaziun u pravenda.

2. Indicaziuns

Collavuraziun

**Convegnientscha
davart la tematica
e l'organisaziun**

Il rom da religiun pretenda ina convegnientscha tut speziala davart la tematica e l'organisaziun tranter la baselgia e la scola, mo era resguard e prontadad da far concessiuns, sche i va dumondas organisatoricas.

**L'emprender inter-
disciplinar ed orientà
a projects**

L'emprender interdisciplinar ed orientà a projects è era ina finamira da quest plan d'instrucziun. Tut ils magister e las magistras vegnan intimads da far part a projects comunaivels en scolas, uschenavant che igl è organisatoricamain pussaivel.

**Instrucziun da
religiun ed instrucziun
ecclesiastica extrascolara**

L'instrucziun da religiun è era ina part da la vita ecclesiastica. Perquai è quel da coordinar cun incumbensas da la baselgia sco scola da dumengias, cult divin d'uffants, instrucziun da gruppas en chasa, cults divins preeucharistics, preparziun a la sontga tschaina, cults divins per giuvenils e famiglias, instrucziun da confirmands.

Indicaziuns davart il plan d'instrucziun

Plan d'instrucziun ordinà tenor champs tematicas

Il plan d'instrucziun da religiun è ordinà en 14 champs tematic, che resultan da las ponderaziuns davart l'importanza dal rom da religiun. (p. 12). Tut ils champs tematic vegnan tractads en tut ils stgalims.

Finamiras directivas ed approximativas

Las finamiras directivas formuleschan las finamiras da mintgin dals 14 champs tematic e quai per tut l'instrucziun da religiun da la 1a en fin la 9avla classa.

Las finamiras approximativas concretiseschan mintgina da las 14 finamiras directivas per ils trais stgalims da scola. Els inditgan, tge che ina classa duai avair cuntanschì a la fin d'in stgalim.

Las finamiras directivas ed approximativas èn impegnativas.

Cuntegns e connexs

En la colonna dals cuntegns sa chatta ina tscherna da temas cun la quala las finamiras approximativas pon vegnir realisadas.

La colonna dals connexs cuntegna rinviaments a cumbinaziuns pussaivlas cun auters temas, cun auters roms u cun activitads extrascolaras.

Cuntegns specificamain evangelics e catolics

Il plan d'instrucziun cuntegna era finamiras approximativas, cuntegns e connexs per l'instrucziun specificamain evangelica u catolica. Questas èn segnadas cul segn **E** u **C**.

Plan d'instrucziun dals stgalims

Il plan d'instrucziun differenziescha trais stgalims:

- Stgalim bass** (1a en fin 3a classa)
- Stgalim da mez** (4a en fin 6avla classa)
- Stgalim superiur** (7avla en fin 9avla classa)

La preschentaziun dal plan d'instrucziun è la sequenta:

Ils plans dals stgalims cuntegnan finamiras approximativas, cuntegns e connexs:

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
<p>La finamiras approximativas èn impegnativas. Ellas inditgan, tge che ina classa sto avair cuntanschì a la fin d'in stgalim.</p> <p>Sche i nu stattan betg a disposiziun tut las lecziuns per il rom da religiun, alur fan las persunas che instrueschan ina tscherna.</p>	<p>A las finamiras approximativas vegnan per regla attribuidas declaraziuns davart il cuntegn. Quellas han per regla il caracter da dar impuls.</p> <p>Cun C u E èn segnads ils cuntegns specificamain confessiunals.</p>	<p>En questa colonna vegn inditgà, che finamiras approximativas u cuntegns che pon vegnir elavurads ensemen cun auters roms u activitads extrascolaras.</p> <p>Quests impuls che stattan en rapport cun materias e cun la vita sustegnan il lavorar nterdisciplinar e practic.</p>

3. Finamiras

Finamiras directivas dal rom da religiun

1. **Reflectar il fundament da la vita** Las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher amur e relaziun sco fundament da la vita. Tras l'evangeli, che annunzia l'originalitd da l'uman e l'amur da Dieu, vegnan els encuraschads da sviluppar l'abiltad d'amar e da relaziuns.
2. **Scuvrir experientschas internas** Las scholaras ed ils scolars scuvieran lur mund intern, lur experienzas internas e religiosas ed emprendan ad ir enturn cun questas. Els emprendan ad enconuscher las differentas vias en la dimensiun da la quietezza e profunditad.
3. **Chapir la lingua religiosa** Las scholaras ed il scolars sviluppan l'abiltad da chapir la lingua e las furmas da messadis religiosus e d'exprimer atgnas experientschas religiosas.
4. **Scuvrir simbols** Las scholaras ed ils scolars scuvieran simbols en la vita da mintga di, en las religiuns, en la Bibla ed en l'art sco lingua interna da l'uman.
5. **Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta** Las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher texts biblics impurtants e testimonianzas da cretta da la baselgia e disferenzieschan tranter experientschas da cretta originaras, la tradiziun orala ed en scrit e lur efficacitad.
6. **Interpretar atgnas experientschas da vita** Las scholaras ed ils scolars sa scuntran en ils raquints biblics ed en las tradiziuns religiosas.
7. **Scuntrar Jesus e sia nova** Las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher la vita, la nova, la mort e la levada/resüstanza da Jesus ed emprendan a chapir questa nova adina danovamain ed a transponer questa en la vita. En la vita da mintgadi ed en situaziuns da cunfin chattan els tegn ed orientaziun en la cretta vi dal Jesus Cristus preschent.
8. **Sviluppar in maletg cristian dal mund, da l'uman e da Dieu** Las scholaras ed ils scolars sviluppan im maletg differenzià dal mund, da l'uman e da Dieu che è avert per il misteri divin.
9. **Avair tgira/quità da la creaziun** Las scholaras ed ils scolars scuvieran la natira sco fundament da tut la vita e chapeschan sasez sco ina part da quella. Els vezzan il mund sco ina creaziun da Dieu e la scuntran cun respect e responsabladad.
10. **Sa sentir sco commember, -bra da la baselgia** Las scholaras ed ils scolars duain chapir la baselgia sco ina instituziun creschida en il decurs dal temp; els duain sviluppar la schientscha, che tut ils cristians sin tut il mund èn commembers da quella baselgia che s'impegna per la nova da Jesus dal reginavel da Dieu. Els emprendan ad enconuscher umens e dunnas che han vivi e che vivan verdaivlamain lur vita.
11. **Celebrar comunablain la cretta** Las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher ed a celebrar l'onn ecclesiastic cun sias festas e ses rituals ed a chapir ses senn e sia significaziun.
12. **S'occupar dal senn da la vita** Las scholaras ed ils scolars vegnan a savair, che la dumonda e la tschertga dal senn da la vita e da Dieu han adina occupà ils umans e vegnan adina ad occupar quels.
13. **Surpigliar responsabladad e sviluppar solidaritad** Las scholaras ed ils scolars sviluppan lur cuntegn etic, lur sensibladad e lur engaschament en situaziuns da basegn, da povradad e da suppressiun. Els vegnan a savair agir gistamain, en atgna responsabladad e solidaricamain.
14. **Vesair differentas furmas da cretta ed exercitar toleranza** Las scholaras ed ils scolars emprendan era a chapir e respectar autras confessiuns, religiuns e culturas. Uschia sviluppan els lur avertezza ecumenica ed interculturala e l'abiltad da s'engaschar per ina collavuraziun tranter tut ils umans.

Plan d'instrucziun da religiun

1. Reflectar il fundament da la vita

Las scholaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher amur e relaziun sco fundament da la vita. Tras l'evangeli, che annunzia l'originalitd da l'uman e l'amur da Dieu, vegnan els encuraschads da sviluppar l'abiltad d'amar e da relaziuns.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Sa sentir sco unic	Jau sun jau	▶ Mes num
Badar e scolar las atgnas forzas (scolaziun da las forzas)	Scolaziun da las forzas: Svegliar e sviluppar: Il sa smirvegliar, il respect, la tschertezza, la confidenza ... Mes senns jau en ina nova cuminanza	▶ Scola ▶ Gruppa d'uffants
Badar ils cunfins	Tristezza, malsogna, mort	▶ Situaziuns da la vita d'umans
Esser cunresponsabel in per l'auter	Furmaziun da la conscienza	
Emprender ad enconuscher la cu minanza	Jau en la famiglia nus lain esser amis cuminanza tar il past	▶ Excursiuns, festas en la vita da mintgadi

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Scuvrir bellas experientschas en la vita da mintgadi e las interpretar sco regal da Dieu.	Plaschairs dal mintgadi la celebraziun da la dumengia	▶ Temp liber, gruppas da guvenils, sport
Scuvrir las causas da temmas e r inforzar la fidanza en Dieu ed en ils conumans	Temma e fidanza: sentiments da la temma curaschi e fidanza en sasez vaira eroxs e fauss	▶ Dissegnar, gieus da rollas ▶ Calmada da la malaura sin La mar ▶ Psalms
Scuvrir a sasez sco persuna cun in agen jau ed ina olma particulara	Vias tar mai	▶ Exercizis da quietezza
Giuditgar criticamain las influenzas da dador	Mias forzas	▶ Televisiun, gruppas, reclama plan d'instrucziun da religiun atgna vita

Plan d'instrucziun da religiun Atgna vita

Plan d'instrucziun da religiun Atgna vita

Stgalim superiur

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Vesair la proximitad tar il conuman e Dieu en amicizia ed amur e s'enconuscher en relaziuns vividas e giavischadas	Amcizia ed amur	▶ Educaziun sexuala
Enconuscher umans fascinants da l'istorgia e dal temp preschent e dumandar suenter lur motivs	Idols ed exempels	▶ Film, televisiun, periodics, reclama
S'occupar da l'atgna vita, scuvrir desideris, sviluppar visiuns e s'orientar londervi	Vita cun finamiras	▶ Tscherna da la professiun
Sa scuvrir sco in esser social e sviluppar models da la vita en il sistem social.	Tenuta sociala	▶ Educaziun da valurs
Examinar criticamain las bramas ed ils vizis en la relaziun cun sasez	Autoeducaziun	▶ Spiritualitad
Far adiever cun responsabladad da la spierta e ritgezza da la vita e differenziar conscientamain tranter plaschair da viver, sguaz e stravaganza	Casualitad e responsabladad	▶ Senn da la vita ▶ nutriment ▶ Consum
Esser conscient dal center intern da mintga uman, perscrutar ils misteris da l'atgna vita e badar en sasez Dieu sco il pli profund misteri	Center intern	▶ Spiritualitad

2. Scuvrir experientschas internas

Las scolaras ed ils scolars scuvieran lur mund intern, lur experienzas internas e religiosas ed emprendan ad ir enturn cun questas. Els emprendan ad enconuscher las differentas vias en la dimensiun da la quietezza e profunditad.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Percepir cun ils senns	Sa smirvegliar – ludar – engraziar	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rituals e sacraments ▶ Natira
Badar la quietezza e la cumportar	Exercizis da quietezza: p. ex. picturar mandalas, egl dal cor, il respirar	
Emprender ad urar	Urar sco che jau ma sent: uraziun libra uraziun formulada p. ex. il babnoss chanzuns, mimica, saut sacral	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uraziun da scola, cult divin famiglia ▶ Musica, chor d'uffants

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Cumparegliar e duvrar differentas furmas da l'uraziun e da la spiritualitad	Uraziun da supplica, engraziament e laud access a la quietezza claustras – Lieus da l'uraziun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Chanzuns religiosas ▶ Uraziuns da la baselgia ▶ Claustras en la regiun: p. ex. Mustér, Münstair, Cazas
Scuvrir l'operar dal spiert da Dieu sco forza a favur da la vita e sco vaira pled per l'atgna vita	Il Sontg Spiert	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tschuncaisma ▶ C instrucziun da craisma ▶ Bibla sco cudesch da cretta

Plan d'instrucziun da religiun Spiritualitad/uraziun

Scuvrir experientschas internas

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Tschertgar, formular, viver furmas tradiziunalas e novas d'urar cun corp ed olma	Urar cun corp ed olma	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uraziun libra e formulada ▶ Saut sacral, mimica
Atgnas dumondas e da terzas persunas, prender serius il dubitar ed il tschertgar sco pass da svilup necessaris e savair ir enturn cun quai	Dumandar – dubitar – tschertgar – chattar	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dumonda suenter Dieu ▶ Dubi en Dieu
Scuvrir, interpretar e chapir furmas d'expressiun dal religius en la vita da mintgadi, en la cultura e en la baselgia	Novas furmas d'expressiun dal religius Musica – Picturas – Novs moviments religius	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Furmar figurativamain ▶ Mahalia Jackson
Enconuscher e scuvrir access e furmas tar la meditaziun e spiritualitad ed experimantar uschia differentas vias en la dimensiun da la quietezza e profunditad	Meditaziun e spiritualitad en il ritual ed en la vita da mintgadi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Taizé, scuntrada a Ranft ▶ Spazis da la quietezza

3. Chapir la lingua religiosa

Las scolaras ed il scolaris sviluppan l'abiltad da chapir la lingua e las furmas da messadis religius e d'exprimer atgnas experientschas religiusas.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Percepir cun l'egl e cun l'egl intern	La lingua figurativa: Chanaster cun las chaussas mirvegliusas	▶ Paraulas, poesias, siemis
Udir quai che stat davos ils plets	Poesias e raquints Sumeglias: p. ex. Bartimeus la sumeglia dal stgazi e da la perla	▶ Metafras, proverbis, la lingua figurativas da la Bibla

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Differenziar la metafra, la sumeglia, la legenda e l'istoriografia e badar che quellas èn in access tar la realitad	Legendas: Christoforus legendas da Cristus Istoriografia Metafra Sumeglias: p. ex. il creditur senza cumpassiun ils lavurers e la vigna il samaritan misericordaivel	▶ Rapportascha, paradoxon ▶ Reginavel da Dieu ▶ Bibliodrama

Plan d'instrucziun da religiun Chapir la lingua

Chapir la lingua religiosa

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
Identifitgar e chapir vardads simbolicas en las legendas e differenziar quellas da la realitad istorica	Legendas – realitad e vardad	▶ Legendas, ditgas, paraulas
Differenziar la lingua mitica da la logica; chapir e declerar quellas	Mitus e logos	▶ Lingua e pussanza
Chapir la lingua da messadis religios ed interpretar cuntegns da credos	Credos e dogmas	▶ Purtrets da Cristus contemporans
Scuvrir atgnas experientschas ed estras en lur multifariadad, s'occuppar da quellas e las formular en la lingua dad oz	Experientschas religiosas e la lingua ozendi	▶ Comics, chanzuns

4. Scuvrir simbols

Las scolars ed ils scolars scuvieran simbols en la vita da mintgadi, en las religiuns, en la Bibla ed en l'art sco lingua interna da l'uman.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Vesair quai che stat davos las chaussas da mintgadi	Crap, glisch, cor, porta, sulegl, aua, maun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spazi da viver dals uffants ▶ Siemis ▶ Batten
Scuntrar simbols cristians	Paun, vin, crusch, chandaila: p. ex. chandaila da Pasca, da batten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Cult divin, sontga tschaina ▶ Eucaristia, localitads da baselgia
Far adievel dad acts simbolic	Salid da pasch, benedicziun C ensaina da la crusch	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Gieus da Nadal ▶ Meditaziun da la crusch

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
	Labirint, via, pumer (bös-ch), muntogna, crusch, rintg/circul, mandala, fieu, vent, columba, paun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Labirint da Chartres ▶ Picturar mandalas ▶ Tschuncaisma ▶ C instrucziun da la craisma ▶ Far paun e parter
	Simbols e segns colurs	<ul style="list-style-type: none"> ▶ C Colurs en la liturgia

Plan d'instrucziun da religiun Encletga per simbols

Scuvrir simbols

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
Scuvrir ed interpretar simbols sco lingua da l'olma ed en las differentas prestaziuns culturalas	Tge è in simbol?	▶ Eger e chapir
Chapir las furmas e colurs da basa en lur significaziun simbolica; interpretar rituals da las religiuns e da la vita da mintgadi	Furmas, colurs e rituals da la religiun e da la vita da mintgadi	▶ Furmar figurativ: Furma, colur, reflexiun ▶ Religiuns
Chapir e declerar pli profundamain il senn dals simbols dals sacraments, da l'onn ecclesiastic e dal cristianissem	Simbols e sacraments, onn ecclesiastic, cristianissem	▶ Baselgia
Scuvrir e chapir ils siemis sco ina lingua divina; far adiever dals siemis sco agid da viver	Siemis – ina lingua divina raquints biblics da siemis la lingua dal siemi	▶ Simbols ▶ Siemis da di

5. Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta

Las scolaras ed ils scolars enonuschan texts biblics impurtants e testimonianzas da cretta da la baselgia e diferenzieschan tranter experientschas da cretta originaras, la tradiziun orala ed en scrit e lur efficacitad.

6. Interpretar atgnas experientschas da vita

Las scolaras ed ils scolars sa scuntran en ils raquints biblics ed en las tradiziuns religiusas.

Stgalim da bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Cuvrir la Bibla sco in cudesch spezial	Biblas d'uffants	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Illustraziuns da Biblas ▶ Linguas da la Bibla ▶ Derasaziun da la Bibla
Tadlar raquints biblics ed arranschar quels		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Vegl Testament ▶ Nov Testament ▶ Jesus
Raquintar e preschentar la vita en Palestina	Pajais e glied da la Palestina festas e ceremonias gidieuas	

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Bibla sco cudesch da la cretta		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Moses, la creaziun ▶ Cumenzament accompagnant
Ils pli impurtants represchentants da la pussanza romana en Palestina, enonuscher las classas socialas e las partidas religiusas	Simbols e segns colurs	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ils Romans
Enonuscher las pli impurtantas sutdivisiuns dal VT ed dal NT e duvrar practicamain		<ul style="list-style-type: none"> ▶ La Bibla en il cult divin

Plan d'instrucziun da religiun Encletga da la Bibla

Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta

Interpretar atgnas experientschas da vita

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
Conuscher impurtantas staziuns dal cumenzament, dal svilup e da la tradiziun da la Bibla e trair a niz da quai per l'agen temp preschent	Cumenzament e svilup da la Bibla da la tradiziun orala a la tradiziun scritta Bibla tradida e vivida	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Material e tecnica da scriver ▶ Qumran ▶ Stiftsbibliothek ▶ Biblioteca episcopala ▶ Predicaziun en il cult divin
Scuvrir e chapir ils Evangelis e lur cumenzament e svilup sco expressiun multifaria da la cretta	Evangelis	
Enconuscher differentas vias, sco che texts biblics vegnan chapids	Access a la Bibla	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Il mund uni, dividi
Cumparegliar purtrets dal mund biblic, na biblic e modern ed eruir lur messadi	Purtrets dal mund ed encletgas da la Bibla	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Purtrets dal mund ▶ Purtrets da l'uman
Intercurir las ragischs patriarchalas da la lingua biblica e lur effect sin las rollas dad um e dunna e prender si impuls emancipatorics da dunnas biblicas	Dunnas biblicas e lur influenza: Eva, Susanna, Schifra e Pua Mirjam, Debora, Rut, Maria Maria Madlaina	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Coeducaziun, educaziun separada ▶ Persecuziun da strias

Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta**Interpretar atgnas experienschas da vita****Stgalim da bass****Finamiras approximativas**

Tadlar raquints biblics ed arranschar quels

Cuntegns

La creaziun
Josef
Noemi e Rut
Abraham e Sara
Isaac e Rebecca
Jacob e Rahel
Ester
Cain ed Abel
Noe
Babel

Connexs

- ▶ Natira
- ▶ Siemis
- ▶ Emigraziun
- ▶ Fugitivs

- ▶ Rinforzar il jau
- ▶ Guerra e pasch
- ▶ Uman e tecnica

Stgalim da mez**Finamiras approximativas**

Verschiedene Formen des difla Enconuscher il raquint da l'exodus sco act divin fundamental da liberaziun e metter quel en connex cun l'atgna vita

Cuntegns

Exodus: Moses e Mirjam

Connexs

- ▶ Egipta
- ▶ Letras
- ▶ Spirituals
- ▶ 10 cumandaments

Emprender ad Enconuscher l'ascensiu ed il declin politic d'Israel ed uschia mussar la tentaziun a la pussanza

Temp dals retgs: Saul – David
Michal, Batseba, Salomon

- ▶ Psalms
- ▶ Pussanza

Valitar temps da crisa sco schanza da reflectar e renascher

Declin, exil, profetas e profets:
Amos, Jesaja, Jona, Gion Battista

- ▶ Babilon
- ▶ Profets ozendi
- ▶ Greenpeace, WWF
- ▶ Unfrenda da curaisma paun per tuts
- ▶ Caritas, HEKS

Plan d'instrucziun da religiun Bibla: Vegl Testament

Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta

Interpretar atgnas experientschas da vita

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas

Cuntegns

Connexs

Chapir las premissas, ils intents e cunfins dal raquint da la creaziun dal mund e da la vita. Differenziar ils elements mitics da quels logics.

Creaziun e raquint da la creaziun

▶ Evoluziun

S'occupar da l'experientscha primara davart libertad e cunfins, bun e nausch sco era davart la fragilitad da relaziuns

Il bun ed il nausch –
Paradis e bandischada

▶ Educaziun a valurs
▶ Cuntradiziuns internas

Chapir il raquint dal Vegl Testament davart la fugia ed il resvegl sco models per l'atgna situaziun da viver

Resvegl a novs orizonts:
Exodus, Noemi, Hagar

▶ Tscherna da la professiun
▶ Planisaziun da la vita
▶ Purrets da Dieu

Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta

Interpretar atgnas experientschas da vita

Stgalim da bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difs Tadlar raquints biblics ed arranschar quels	Guarda la tematica: Jesus	

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Percorscher il far ed operar da Jesus sco cumenzament dal reginavel da Dieu	<p>Raquints da miracas: p. ex. las nozzas da Cana malaura sin il lai figlia da Jairus</p> <p>Adversaris da Jesus</p> <p>Reginavel da Dieu: p. ex. pasta ascha graun da senav</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Jesus ▶ Bibliodrama
Mussar a maun dals fatgs dals apostels che il spiert da Dieu agescha vinavant	Fatgs dals apostels Paulus	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ambient politic dal temp da Jesus ▶ Ideal e realitad
		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zona mediterrana sco regiun da cultura

Plan d'instrucziun da religiun Bibla: Nov Testament

Scuvrir texts biblics e testimonianzas da cretta

Interpretar atgnas experientschas da vita

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas

**Wichtige Stationen der Enten
Chapir ils raquints d'uffanza
da Jesus ed ils usits dal temp
da Nadal sco expressiun per la
vegnida da Dieu sil mund**

**Metter en dumonda ses agen
cumportament ed ils musters
usitads umans da sa cumportar
entras ils messadis radicals da
la pregia sin il munt**

**Provar d'eruir la muntada da la
Passiun da Jesus, crear
connexs actuals cun il patir e la
mort e tematisar lur utilisaziun**

**Eruir Pasca e Tschuncaisma cun
lur simbolica multifaria e crear
connexs cun la vita**

Cuntegns

L'origin dal raquint da Nadal

Pregia sil munt

Raquints da la Passiun

Pasca – Tschuncaisma

Connexs

► Onn ecclesiastic

► Giustia da Dieu

► Onn ecclesiastic
► Experientschas al cunfin

► Onn ecclesiastic
► Usits da Pasca

7. Scuntrar Jesus e sia nova

Las scolaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher la vita, la nova, la mort e la levada/resüstanza da Jesus ed emprendan a chapir questa nova adina danovamain ed a transponer questa en la vita. En la vita da mintga di ed en situaziuns da cunfin chattan els tegn ed orientaziun en la cretta vi dal Jesus Cristus preschent.

Stgalim da bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Enconuscher ed exprimer ils raquints da Jesus	Jesus, l'ami dals umans: naschienscha, vita, mort e relevada/resüstanza	<ul style="list-style-type: none"> ▶ L'onn ecclesiastic ▶ E Scola da la dumengia cults divins d'uffants ▶ Cults divins da famiglia ▶ C preeucaristia cults divins
Scuntrar en Jesus il misteri da Dieu	Jesus guarescha e perduna Jesus cloma da seguir	<ul style="list-style-type: none"> ▶ C Sacrament da la reconciliaziun
Viver en la preschienscha da Cristus	Jesus, il paun da la vita	<ul style="list-style-type: none"> ▶ C Prima communion, ▶ E Sontga tschaina ▶ Rituals e sacraments

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Percorscher Jesus sco purtader dal salit per corp ed olma	Jesus e la nunconformista Jesus e la Samaritana	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Chaussas estras ed esters tranter nus
Numnar malsognas e lur consequenzas socialas dal temp da Jesus	Jesus guarescha: p.ex. la dunna goba Il figl dal chapitani roman ils diesch leprus	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Umans cun impediments
Vesair tge posiziun che Jesus ha en la tradiziun gidieua, ma era co ch'el avra questa	Jesus ed il gidieu Guariziun la dumengia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ambient religius e politic dal temp da Jesus ▶ Sumeglias, pregia sil munt
Raquintar il raquints da la Passiun e da Pasca	Mort e levada/resüstanza da Jesus	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ils Romans ▶ La vita, la mort, la vita suenter la mort ▶ Pasca
Emprender ad enconuscher Jesu sco magister	Raquints e sumeglias: p.ex. il samaritan misericordai vel la sirofeniziera pregia sil munt/culm	

Plan d'instrucziun da religiun Jesus

Scuntrar Jesus e sia nova

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas

**Wichtige Stationen der Enten
Enonuscher e chapir il
cumenzament e la significa-
ziun dals pli impurtants titels
da dignitad**

**Chapir la dimensiun e la mun-
tada da l'agir da Jesus per
l'atgna vita, per la vita cumi-
naivla e per l'avegnir dal
mund**

**Chapir ed interpretar ils
raqints da miraclas sin basa
dal maletg dal mund d'ozen-
di, sco era cumprender lur
muntada existenziala e
sociala**

**Scuvrir la muntada odierna da
Jesus Cristus per las differen-
tas situaziuns da la vita e dal
mund cun agid da differents
texts e maletgs dal 20avel
tschientaner**

Cuntegns

Titels da dignitad:
Cristus, Figl da Dieu, Segner

Jesus – frar, deliberatur,
spendrader

Tge è ina miracla?

Purtrets da Cristus
contemporans

Connexs

- ▶ Cults divins
- ▶ Uraziun

- ▶ Access a la Bibla
- ▶ Il mund uni, dividi

- ▶ Purtrets dal mund

- ▶ L'art dal 20avel tschientaner
- ▶ Credo

8. Svilupp ar in maletg cristian dal mund, da l'uman e da Dieu

Las scolaras ed ils scolars sviluppan im maletg differenzià dal mund, da l'uman e da Dieu che è avert per il misteri divin.

Stgalim da bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Badar il misteri «Dieu» en la vita	Dieu sco misteri: Da smirvegliar da las miraclas da la vita e dal mund	
Sa sentir en la speranza e segirezza, che Dieu è cun nus	Dieu, la glisch dal mund: Experientschas e raquints davart l'amur, la speranza, la benedicziun, l'esser protegi, la libertad Dieu, zuppà e palais: Cuntradiziuns: Vita – mort, bun – nausch Anghel – mess da Dieu	► „Dieu“ en autras religiuns

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Obtegnair ina sensibilitad per l'existenza e l'agir misterius da Dieu en la creaziun	Fastizs da Dieu en la creaziun	► Natira, stagiuns, macrocosmos, microcosmos
Far l'experientscha da Dieu sco forza da relaziun, che maina a la charitad ed a l'amur	Dieu en il conuman: Quai che vus avais fatg ad in dals pli bass/pitschens ... (Mt 25,40)	► Unfrenda da curaisma, paun per tuts, Missio, HEKS, Albert Schweitzer, Mamma Teresa, Florence Nightingale
Emprender ad enconuscher la sabientscha sco expressiun da la charitad da Dieu	La charitad da Dieu: Sabientscha, sco magistra, Laud e sabientscha Creaziun	► Il Spiert sontg Tschuncaisma ► Pfginsten ► C Craisma, duns dal Spiert sontg

Plan d'instrucziun da religiun Dieu

sviluppar in maletg cristian dal mund, da l'uman e da Dieu

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
Dastgar formular ils dubis che Dieu exista ed integrar quels en l'istorgia da la vita variada; acceptar quels sco posiziun genuina e sco necessitad.	Dubi en Dieu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dumandar – dubitar – tschertgar – chattar ▶ Casualitad, destin
Vesair che la libertad e la relaziun cun Dieu èn duas varts che s'infiltraschan, che appartegnan tar l'uman	Libertad e Dieu	
S'occupar da giustia da Dieu, confruntar quella cun noss senn per giustia e trair londeror las consequenzas per la vita	La giustia da Dieu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pregia sil munt ▶ Sumeglias ▶ Amur e grazia
Vesair las pli differentas experientschas cun Dieu ed en la vita sco fassettas da l'unic Dieu	L'unic ed il multifar Experientschas cun Dieu en l'atgna vita Agen maletg/purtret da Dieu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Religiuns ▶ L'aspect patern e matern da Dieu
Chapir ils pli differents maletgs/purtrets da Dieu dad ozendi sco expressiun da nossa experientscha da vita ed acceptar quels sco agids per l'orientaziun da l'atgna vita	Maletgs/purtrets da Dieu dad ozendi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ L'art figurativ

9. Avair tgira/quità da la creaziun

Las scolaras ed ils scolars scuvieran la natira sco fundament da tut la vita e chapeschan sasez sco ina part da quella. Els vezzan il mund sco ina creaziun da Dieu e la scuntran cun respect e responsabladad.

Stgalim da bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difs Esser surprais da la multifariadad da la creaziun	Spazi da viver dals uffants; Uman, animal, planta, univers	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Emprender ad enconuscher il spazi da viver ▶ Scola sco spazi d'experientscha ▶ Raquint da la creaziun Psalms
Emprender a viver sco ina cuncreatira	Tgira da l'ambient en la vita da mintgadi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stagiuns ▶ Cults divins
Engraziar per la creaziun	Engraziar per la raccolta: Chanzuns, uraziuns, sauts	

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Emprender ad enconu- scher il mund sco creaziun	Texts biblics da la creaziun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teoria da l'evoluziun ▶ Lingua da purtretts/maletg ▶ Psalm 104 etc.
Surpigliar responsabladad per la creaziun or d'ina tenuta cristiana	Responsabladad per la creaziun: „Giustia – pasch – mantegniment da la creaziun“	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Economia ed ecologia ▶ Protecziun da l'ambient ▶ Respect da la vita

Plan d'instrucziun da religiun Creaziun

Avair tgira/quità da la creaziun

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas

Wichtige Stationen der Enten
Emprender ad enconuscher
ils cunfins en in ambient
ecologicamain complex;
Daventar conscient da la
muntada da agen agir;
Sviluppar projects
alternativs sco agir da
maniera responsabla e
ristgar pass curaschus

Chapir che mattas e mats,
dunnas ed umens èn umans
equivalents e cun ils
medems dretgs; trair londeror
consequenzas per la vita
tranter umans

S'occupar cun ils motivs e las
consequenzas da la povradad
ed ingiustia sin il mund e
tschertgar vias per ina
conresponsabilitad cristiana

S'occupar da la realitad da
guerras e conflicts; s'occupar
da lur motivs e consequenzas;
sviluppar visiuns personalas
da la pasch ed empruvar
furmas da lavurar per
la pasch

Cuntegns

Responsablidad ecologica

Dunna ed um
 Egalitad

Il mund uni, dividi

Guerra e pasch

Connexs

► Ecologia, consum

► Sexualitad e violenza
 ► Lingua sexistica

► Jesus
 ► Distribuziun gista dals bains
 movibels e da la lavur
 ► Unfrenda da curaisma,
 Paun per tuts

► Jesus, pregia sil munt
 ► Capacitad da resolver conflicts
 ► Violenza
 ► Educaziuns per valurs

10. Sa sentir sco commember, -bra da la baselgia

Las scolaras ed ils scolars duain chapir la baselgia sco ina instituziun creschida en il decurs dal temp; els duain sviluppar la schientscha, che tut ils cristians sin tut il mund èn commembers da quella baselgia che s'impegna per la nova da Jesus dal reginavel da Dieu. Els emprendan ad enconuscher umens e dunnas che han vivì e che vivan verdaivlamain lur vita.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Emprender ad enconuscher ideals da la cretta	Mes num C patrun, -a dal num Maria Martin Elisabet da Thüringen Niclau da Myra	▶ Batten/battaisem
Sa sentir sco part da la pravenda, da la plaiv/ corporaziun	Nossas baselgias C Nossa pravenda E Nossa plaiv/corporaziun	▶ Scola da dumengias ▶ Cult divin d'uffants ▶ Gruppas da giuvenils ▶ Visitas ▶ Edifizis sacrals

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Enconuscher la vita e l'influenza da personas che han vivì lur vita da maniera persvasiva	Maria, la mamma da Jesus Gion Battista Francestg d'Assissi e Clara Hildegard da Bingen Maximilian Kolbe Clau da Flia e Dorotea	▶ Chant dal sulegl ▶ Mistica, medischina naturala ▶ Istorgia svizra
Descriver l'istorgia, la structura e las lezias da l'investgieu	C Nos uestgieu C Lucius, Florinus e Dorotea	▶ La catedrala da Cuira ▶ Chantun Grischun
Descriver la mira da la reformaziun	E Reformaziun en il Grischun E Zwingli, Comander, Luther	
Emprender ad enconuscher epocas impurtantas da l'istorgia da baselgia grischuna	Perditgas precristianas Cristianisaziun Reformaziun	▶ La catedrala da Cuira ▶ Chantun Grischun
Emprender ad enconuscher quai che unescha e separa las confessiuns	Catolic, ortodox, evangelic	▶ Religiuns natiralas ▶ Istorgia svizra

Baselgia **Plan d'instrucziun da religiun****Sa sentir sco commember, -bra da la baselgia****Stgalim superiur****Finamirasapproximativas**

Wichtige Stationen der Enten
Far ina visita ad in pèr
baselgias da diversas epocas
ed emprender a chapir talas
sco expressiun da la cretta
cristiana

S'occupar da la rolla da la
dunna en la baselgia

Emprender ad enconuscher
dunnas ed umens impurtants
da l'istorgia che han vivì
consequentamain lur
persvasiun

Sviluppar la schientscha che
tut ils cristians sin tut il mund
èn commembers, -bras dad
ina unica baselgia

Baselgia pli baud ed ussa:
emprender ad enconuscher
epocas impurtantas da
l'istorgia da baselgia

Cuntegns

Edifizis sacrali da la regiun –
 Cretta petrifigada

La baselgia e la dunna
 Cult dals sontgs e
 persecuziun da strias

Persunas che persvadan:
 Charles de Foucauld
 Dietrich Bonhoefer
 Paul Grüninger
 Oscar Romero
 Getrud Kurz
 Fragliuns Scholl
 Mammis da la „Plaza de Mayo“
 Dunnas per la pasch

Baselgia mundiala – ecumena

Emprema raspada
 Derasaziun dal cristianissem
 Paulus
 Baslegia en il occident
 Baslegia en il medieval
 Schismas
 Baslegia en il 20avel tschientaner

Connexs

- ▶ Simbols
- ▶ Plaiv / pravenda
- ▶ Stils architectonics

- ▶ Dunnas biblicas e lur influenzas
 en l'istorgia

- ▶ Mahatma Gandhi
- ▶ Martin Luther King

- ▶ Paun per tuts, HEKS
- ▶ Unfrenda da curaisma, Missio

- ▶ Missiun
- ▶ Fundaziun dad urdens
- ▶ Baselgias cristianas
- ▶ Baselgias durant il
 naziunalsocialissem
- ▶ Concil, resvegls

11. Celebrar comunablamain la cretta

Las scolaras ed ils scolars emprendan ad enconuscher ed a celebrar l'onn ecclesiastic cun sias festas e ses rituals ed a chapir ses senn e sia significaziun.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Concepir simplas festas	Celebrar festas: p. ex. al cumenzament da scola, di dal num ed anniversari	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Celebrar festas uschia che i va a cor
Chapir e celebrar festas da l'onn ecclesiastic	L'onn ecclesiastic: Nadal Pasca Tschuncaisma	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Gieus da Nadal ▶ E Scola da dumengias, cult divin d'uffants ▶ C instrucziun en gruppas a chasa
Celebrar la conciliaziun	Furmas dal pardun e da la conciliaziun C sacrament da la conciliaziun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Occurenzas extrascolaras preeucaristicas ▶ C Celebraziun da la penetiencia, confessiun
Scuntrar Jesus en l'eucaristia / el la sontga tschaina	C Eucaristia E Sontga tschaina	<ul style="list-style-type: none"> ▶ C Cults divins preucaristics ▶ E Cults divins da famiglia cun sontga tschaina
Emprender ad enconuscher la differenza tranter las confessiuns cristianas e lur festas	Locals da la baselgia cults divins festas	

Plan d'instrucziun da religiun Rituals e sacraments

Celebrar comunablamain la cretta

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Emprender ad enconuscher en la naschientscha ed en il batten/battaisem il gea da Dieu a la vita	Naschientscha e batten/battaisem	▶ Culs divins da batten/battaisem
Festivar rapports cun la vita	Naschientscha, maridaglia, mort	▶ Rituals e festas tar maridaglias e funerals
Chapir pli profundamain las festas da l'onn ecclesiastic; enconuscher sia tradiziun e realisar da cuminanza festas	L'onn ecclesiastic Nadal Pasca Tschuncaisma Onn natiral ed ecclesiastic	
Interpretar pli profundamain ils sacraments da la conciliaziun e l'eucaristia	C Sacrament da la conciliaziun C Eucaristia	
Emprender ad enconuscher la sontgadat da la cuminanza a maisa en ils pasts cuminaivels ed e la sontga tschaina	E Sontga tschaina: Cuminanza a maisa Sontga tschainas dals emprims Cristians preparar festas	▶ E Il cult divin da famiglia cun sontga tschaina
Enconuscher tschels sacraments	C Tschels sacraments	▶ K Preparaziun extrascolara per la craisma
Enconuscher il senn e l'effect	C Craisma	

Stgalim superiur

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Wichtige Stationen der Enten Sa participar a la vita ecclesiastica, s'occupar da quella e gidar a concepir quella	Gidar a concepir occurenzas ecclesiasticas E Confirmaziun K Craisma *	▶ Occurenzas da la pravenda / da la plaiv (corporaziun) ▶ E Uras da confirmands ▶ Licenziament da la scola ▶ E Preparaziun extrascolara da la craisma

* Areguard la furma e la vegliadetgna nu datti nagina soluziun unifitgada en il Grischun. Igl è da far stim cun fixar la vegliadetgna per cresmar, resp. cun realisar l'instrucziun da la craisma che ils cuntegns da tschels champs tematics vegnan integrads comensuradamain.

12. S'occupar dal senn da la vita

Las scolaras ed ils scolars vegnan a savair, che la dumonda e la tschertga dal senn da la vita e da Dieu han adina occupà ils umans e vegnan adina ad occupar quels.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Filosofar davart dumondas da mintgadi	Experientschas da mintgadi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ raquints or da la vita ▶ televisiun

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Vesair ingiustias evitablas e s'engaschar activamain per la giustia	Gist e malgist	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Repartiziun gista dals bains movibels e da la lavur
Badar l'amur da Dieu en la vita, en il murir ed en l'esser suenter la mort	Misteri da l'amur divina Vita – murir – mort Vita suenter la mort	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pasca
Acceptar la vita cun sias cuntrariadads	Plaschair e displaschair Fermezzas e flaivlezzas Pussaivladads e cunfins	
Scuntrar senza tema umans impedids e stimar duns specials d'umans impedids	Impediments Agens cunfins	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Scuntradas cun umans impedids

Plan d'instrucziun da religiun Senn da la vita

S'occupar dal senn da la vita

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas

**Wichtige Stationen der Enten
Badar las furmas ed ils motivs
da la violenza, enconuscher
ed exercitar pussaivladads da
viver ensemen senza violenza**

**Dar expressiun a sia atgna
vita: armonisar ses intern e
ses extern**

**S'occupar cun la proximitad e
la lontananza da Dieu en la
suffrientscha da l'uman; far
la dumonda suenter il senn
da la vita e vesair la mort sco
realitad umana e sco ultim
misteri**

**Mussar la vita en tut sia
multifariadad e ritgezza e
s'orientar vi da la brama
ad ina cumplessivitat**

Cuntegns

Violenza e nunviolenza

Vias tar mai mez/svess –
internamain ed externamain

Experientschas al cunfin:
malsogna, accident, mort

Dumonda suenter il senn da la vita ed
ils connexs da la vita
Dumonda suenter l'avegnir

Connexs

- ▶ L'adiever da la pussanza
- ▶ Sa proteger da violenzas sexualas
- ▶ Jesus, Gandhi, Martin Luther King
- ▶ dunnas en nair (Ex-Jugoslavia)

- ▶ L'atgna vita
- ▶ Gruppa e pressiu da gruppas
- ▶ Tendenzas

- ▶ Ospital
- ▶ Santeri

- ▶ Dumonda suenter Dieu
- ▶ Dumonda suenter l'avegnir
- ▶ Dignitad umana e dretgs umans

13. Surpigliar responsabladad e svilupper solidaritad

Las scolaras ed ils scolars sviluppan lur cuntegn etic, lur sensibladad e lur engaschament en situaziuns da basegn, da povradad e da suppressiun. Els vegnan a savair agir gistamain, en atgna responsabladad e solidaricamain.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Stimar sasez ed ils auters; avoir enletga in per l'auter e prender resguard	Stima da sasez Convivenza en la classa	▶ Batten/battaisem
Differenziar bun e nausch sco experientschas fundamentalas e vesair il connex cun la cuolpa	Bun e nausch Cuolpa: Zacheus	▶ Remissiun dal putgads
Agir solidaricamain	Giustia, partir: Il samaritan misericordaivel L'amur da Dieu en Jesus	▶ Unfrenda da curaisma, HEKS Paun per tuts, Missio

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des Difla descriver ed exercitar las reglas las pli impurtantas per la convivenza	Ils diesch cumandaments La regla d'aur (Mt 7,12) Amicizia ed amur	▶ Chant dal sulegl ▶ Dignitad umana ▶ Amur e giustia
Enconuscher l'amur da Dieu, l'amur per il proxim e per sasez sco ina tenuta complementara da la vita cristiana	Il tripel cumandament da l'amur (Lc 10,27)	▶ Jesus ▶ Educaziun da conversaziun ▶ Gieu da rollas
Vesair la tema da l'ester, s'avrir a l'ester, superar ses esser stretg ed exercitar toleranza	L'ester ed ils esters tar nus Rassissem Unfrenda da curaisma Paun per frars, HEKS	▶ Pajais e pievels esters ▶ Musica exotica ▶ Cultura da conversar

Plan d'instrucziun da religiun Etica

Surpigliar responsabladad e sviluppar solidaritad

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
Wichtige Stationen der Enten Mussar ils conflicts, tschertgar pussaivladads da soluziuns e chattar vias da ir enturn in cun l'auter da maniera faira	L'ir enturn cun conflicts	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Schliar conflicts ▶ Cultura da conversar
Enconuscher instituziuns socialas e scuvrir spazis d'agir	Lezias socialas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tenutas socialas ▶ Visitas a chasa d'uffants, da vegls etc.
Emprender ad enconuscher atgnas mesiras sco basa per l'amur per il proxim	Amur propria – amur per il proxim	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tgi sun jau? Vias tar mamez/mai sves
Emprender ad enconuscher la creaziun da Dieu sco in regal a tuts umans ed ina lezia per tuts e deducir landeror ina repartiziun gista dals bains movibels e da la lavur	Repartiziun gista da bains e lavur Dischoccupaziun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Il mund uni, dividi ▶ Egalitad da dretgs Dunna – um
Emprender ad enconuscher la creaziun da Dieu sco in regal a tuts umans ed ina lezia per tuts e deducir landeror ina repartiziun gista dals bains movibels e da la lavur	Repartiziun gista da bains e lavur Dischoccupaziun	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Educaziun sexuala
S'allgrar da la charezza – erotica – sexualitad sco part da l'uman e viver quai cun responsabladad	Charezza – erotica – sexualitad	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dignitad umana e dretgs umans ▶ Etos mundial
Vesair ingiustias structuralas e mussar si propostas e vias per midaments	Ingiustia structurala	

14. Vesair differentas furmas da cretta ed exercitar toleranza

Las scolaras ed ils scolars emprendan era a chapir e respectar autras confessiuns, religiuns e culturas. Uschia sviluppan els lur avertezza ecumenica ed interculturala e l'abiltad da s'engaschar per ina collavuraziun tranter tut ils umans.

Stgalim bass

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla Respectar dad autras cuminanzas religiosas	Religiuns e confessiuns da las conscolaras e dals conscolars	▶ Visita a baselgias
Emprender ad enconuscher simbols e festas dad autras religiuns	Sulegl sco simbol da Dieu	▶ Chanzuns, maletgs, natira
Emprender ad enconuscher simbols d'orientaziun da nossa vita	Il center dal mund La glisch La via	

Stgalim da mez

Finamiras approximativas	Cuntegns	Connexs
Verschiedene Formen des difla	La chasa mundiala dals Sioux Giudaïssem Islam Religiuns natirals	▶ Labirint, center intern ▶ Jesus, il Gidieu ▶ Chasa mundiala dals Sioux
Scuvrir elements impurtants da la cretta e da la practica religiosa en las religiuns	Lieus da cult en il Grischun	▶ Falera, Carschenna

Plan d'instrucziun da religiun Religiuns

Vesair differentas furmas da cretta ed exercitar toleranza

Stgalim superiur

Finamirasapproximativas	Cuntegns	Connexs
<p>Sa procurar ina survista dal giudaïsem, da l'islam, da l'induïsem e dal buddhissem ed emprender ad enconuscher lur cultura e lur usits</p>	<p>Giudaïsem Islam Induïsem Buddhissem</p>	<p>▶ Contacts ▶ Meditaziun</p>
<p>Vegnir ad ina survista da las strategias, dals cumportaments e da las finamiras da las diversas cuminanzas religiosas</p>	<p>Religiuns da giuvenils Cuminanzas spezialas religiosas Sectas</p>	<p>▶ Gruppa e pressiun da gruppas ▶ Dipendenza e mecanissem da pussanza</p>
<p>Emprender ad enconuscher ed acceptar atgnas varts e qualitads nunenconuschentas ed duvrrar quellas</p>	<p>L'inconscient</p>	
<p>S'occupar da differentas furmas da l'occultissem e da la parapsicologia e vesair lur privels</p>	<p>Occultissem, parapsicologia</p>	

4. Plan d'instrucziun da religion

Survista dals cuntegns**Stgalim bass**

	1. Onn da scola	2. Onn da scola	3. Onn da scola
Atgna vita (p.18/19)	Jau sun jau Scolaziun da las forzas Jau en ina nova cuminanza	Tristezza, malsogna, mort Furmaziun da la conscienza Jau en la famiglia	Nus lain esser amis Cuminanza dal past
Spiritualitad, uraziun (p.20/21)	Sa smirvegliar – ludar – engraziar Quietezza, exercizis	Urar, co che jau ma sent Bap nos / nos bap	Chanzuns, Gests, Saut sacral
Enclatga linguistica (p.22/23)	Lingua da maletgs / purtrets	Poesias e raquints	Sumeglias
Enclatga per simbols (p.24/25)	Crap, glisch, cor, porta	Sulegl, aua, maun	Paun, Vin, Crusch, Chandaila
Enclatga per la Bibla (p.26/27)	Biblas d'uffants	Pajais ed umans da la Palestina	Festas gidieuas
Vegl Testament (p.28/29)	Raquint da la creaziun	Gisep Noëmi e Rut	Abraham e Sara Ester
Nov Testament (p.30/31)			
Jesus (S.32/33)	Jesus, l'ami dals umans	Jesus guarescha e perduna Jesus cloma da seguir	Jesus, il paun da la vita
Dieu (p.34/35)	Dieu sco misteri	Dieu, la glisch dal mund	Dieu, zuppà e palais Anghels: mess da Dieu
Creaziun (p.36/37)	Ambient dals uffants	Protecziun da l'ambient en la vita da mintgadi	Engraziament per la racolta
Baselgia (p.38/39)	Mes num	Patrun, -a dal num Maria Martin Elisabet da Thüringen Niclau da Myra	Nossa baselgias Nossa pravenda * Nossa plaiv / corporaziun *
Rituals e sacraments (p.40/41)	Festivar	Furmas dal perdun e da la reconciliaziun sacrament da la reconciliaziun * Onn ecclesiastic	Eucaristia * Sontga tschaina * Onn ecclesiastic
Senn da la vita (p. 42/43)	Experientschas en la vita da mintgadi e dumondas d'uffants	Experientschas da la vita da min- tgadi e dumondas d'uffants	Experientschas da la vita da mintgadi e dumondas d'uffants
Etica (p. 44/45)	Stima da sasez	Bun e nausch cuolpa	Giustia, partir
Religiuns (p. 46/47)	Religiuns e confessiuns da las conscolaras e dals conscolars	Sulegl sco simbol da Dieu	Il center dal mund glisch, via

* cuntegns confessiunals

4. Plan d'instrucziun da religiun

Stgalim da mez

	4avel onn da scola	5avel onn da scola	6avel onn da scola
Atgna vita (p.18/19)	Plaschair dal mintgadi La celebraziun da la dumengia	Tema e confidenza Curaschi e confidenza en sasez Dretgs herox e faus	Vias tar mai Mias forzas
Spiritualitad, uraziun (p.20/21)	Supplica, uraziun d'engraziament e da laud	Psalms Access a la quietezza Claustras – lieus d'urar	Spiert sontg
Encletga linguistica (p.22/23)	Legendas	Istoriografia metafra	Sumeglias
Encletga per simbols (p.24/25)	Labirint, via, planta, muntogna	Crusch, circol, mandala	Fieu, vent, columba Simbol e segn
Encletga per la Bibla (p.26/27)	Bibla sco cudesch da la cretta	Ambient religios e politic dal temp da Jesus	Applicaziun da la Bibla Utilisaziun da la Bibla
Vegl Testament (p.28/29)	Exodus: Moses e Mirjam	Temp dals retgs: Saul, David, Michal, Batseba, Salomon	Declin, exil Profetas e profets
Nov Testament (p.30/31)	Raquints da miracias	Adversaris da Jesus Il reginavel da Dieu	Fatgs dals apostels
Jesus (p.32/33)	Jesus e la nunconformista; Jesus guarescha	Jesus il Gidieu Mort e levada da Jesus	Jesus sco magister e scolar
Dieu (p.34/35)	Fastizs da Dieu en la creaziun	Dieu en il conuman	La charitad da Dieu
Creaziun (p.36/37)	La creaziun biblica e la scienza	Responsabladad per la creaziun	
Baselgia (p.38/39))	Maria, la mamma da Jesus; Gion Battista Francesstg d'Assissi e Clara Hildegard da Bingen	Diocesa da Cuira Cristianisaziun da Grischun Fundaziun da claustras	Maximillian Kolbe, Clau da Flia e Dorotea; reformaziun en il Gri- schun; catolic, evangelic, ortodox
Rituals e sacraments (p.40/41)	Naschientscha e batten Onn ecclesiastic: Nadal	Conciliaziun * Eucaristia * Sontga tschaina * Onn ecclesiastic: Pasca	Tschels sacraments * Craisma ** Onn ecclesiastic: Tschuncaisma
Senn da la vita (p.42/43)	Gest e nungest	Misteri da l'amur da Dieu Vita – Murir – Mort Vita suenter la mort Plaschair e displaschair	Forzas e flaiwezzas Pussaivladads e cunfins Impediments Agens cunfins
Etica (p.44/45)	Ils 10 cumandaments	La regla d'aur Il tripl cumandaments da l'amur	L'ester ed ils esters tar nus; Rassissem Unfrenda da curaisma Paun per tuts
Religiuns (p.46/47)	La chasa mundiala dals Sioux Religiuns naturalas	Giudaissem	Religiuns naturalas Lieu da cult en il Grischun

* cuntregns confessiunals

** Sche la craisma nun ha lieu durant 6avel onn da scola resp. be/mo mintga 2 fin 5 onns, alura èsi da dar bada che ils cuntregns da tschels champs tematics vegnan integrads comensuradamain.

4. Plan d'instrucziun da religion

Stgalim superiur

	7avel onn da scola	8avel onn da scola	9avel onn da scola
Atgna vita (p.18/19)	Amicizia ed amur Idols ed ideals	Vita cun finamiras Tenuta sociala	Autoeducaziun Casualidad e responsabladad: Center intern
Spiritualitad, uraziun (p.20/21)	Urar cun corp ed olma Dumandar – dubitar – tschertgar – chattar	Novas furmas d'expressiun religiusas	Meditaziun e spiritualitad Ritual ed il mintgadi
Enclatga linguistica (p.22/23)	Legendas – realitad e vardad	Mitus e logos	Credos e dogmas Experientschas religiusas e lingua dad oz
Enclatga per simbols (p.24/25)	Tge è in simbol? Furmas, culurs e rituals en la religiun ed il mintgadi	Simbols en ils sacraments, onn ecclesiastic, cristianissem	Siemis – ina lingua da Dieu; raqunts biblics da siemis; la lin- gua dals siemis
Enclatga per la Bibla (p.26/27)	La Bibla tradida e vivida; Origin e svilup da la Bibla; Evangelis	Access a la Bibla	Maletgs dal mund ed enclatga da la Bibla dunnas biblicas e lur influenza en l'istorgia
Vegl Testament (p.28/29)	La creaziun e ses raquints	Il bun ed il nausch – paradis e bandischada	Resvegl a novs orizonts
Nov Testament (p.30/31)	Origin da las istorgias da Nadal; pregia sil munt	Raquints da la Passiun	Pasca – Tschuncaisma
Jesus (S.32/33)	Titels: Cristus, figl da Dieu, Segner	Jesus – frar, salvader, spendrader; tge è ina miracla?	Purtrets contemporans da Jesus
Dieu (p.34/35)	Dubi en Dieu Libertad e Dieu	Giustia da Dieu	L'unic ed ils blers Experientschs cun Dieu en l'atgna vita Purtrets da Dieu oz
Creaziun (p.36/37)	Responsabladad ecologica	Um e dunna – Egalitad	Il mund uni, dividi Guerra e pasch
Baselgia (p.38/39)	Baselgias en las religiuns – cretta petrifitgada Istorgia da baselgia: derasaziun dal cristianissem, Paulus, la basel- gia en il medieval	La baselgia e la dunna – Veneraziun dals sontgs Persecuziun da strias Umans che persvadan	Baselgia universal Ecumena Istorgia da baselgia: La baselgia en il 20 ^{avel} tschientaner

4. Plan d'instrucziun da religiun

Stgalim superiur

	7avel onn da scola	8avel onn da scola	9avel onn da scola
Rituals e sacraments (p.40/41)	Gidar a concepir occurenzas da baselgia	Gidar a concepir occurenzas da baselgia	Gidar a concepir occurenzas da baselgia Confirmaziun *
Senn da la vita (p.42/43)	Violenza e nunviolenza	Vias tar mai mez/sves – intern- ed externamain Experientschas da cunfin: malsogna, accident, mort	Dumonda suenter il senn da la vita ed dals connexs da la vita dumonda suenter l'avegnir
Etica (p.44/45)	L'ir enturn cun conflicts Lezias socials	Amur propria – amur per il proxim Repartiziun gesta da bains e lavur Dischoccupaziun	Charezza – erotica sexualitad Ingiustias structuralas
Religiuns (p.46/47)	Islam, giudaïsem Religiuns da giuvenils	Induissem Cuminanzas religiusas spezialas, sectas	Buddhissem Occultissem, parapsicologia

* cuntegns confessiunals

Documents ed agids

Documents ed agids per la planisaziun da l'instrucziun da religiun

---

- Glistas da meds d'instrucziun e da medias en connex cul plan d'instrucziun
- Quadern per la planisaziun e per il rapport da l'instrucziun
1. – 6avel onn da scola ("brev che curescha" da las classas)
- Quadern per la planisaziun e per il rapport da l'instrucziun
7avel – 9avel onn da scola ("brev che curescha" da las classas)
- Propostas per la planisaziun approximativa dals cuntegns per mintga classa
(distribuir da las materias)

- Edì da la cumissiun catechetica interdiocesana (IKK) en incumbensa da la conferenza dals ordinariats da la Svizra Tudestga (DOK)

Tut la documenta po vegnir retratga dal secretariat dal Center catehetic u dal secretariat da la Baselia evengelica grischuna (Loëstr. 60, 7000 Cuir).